

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n sekä perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolakia. Veroasteikkoja tarkistettaisiin korottamalla veroprosenttia kussakin asteikon portaassa yhdellä prosenttiyksiköllä.

Lisäksi asteikkojen ylin, vuosina 2013—2015 yli 1000 000 euron määräisiin perintöosuuksiin ja lahjoihin sovellettava kolmella prosenttiyksiköllä korotettu veroprosentti

säädettäisiin pysyväksi. Siitä johtuen ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöstä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2015 alusta.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Yleistä

Perintöveroa suoritetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) mukaan perintönä tai testamentilla saadusta ja lahjaveroa lahjaksi saadusta omaisuudesta. Varat arvostetaan verotuksessa verovelvollisuuden syntyhetken eli perinnönjättäjän kuolinhetken tai lahjoitushetken käypään arvoon. Veropohja on periaatteessa laaja ja siihen kuuluu kaikenlainen luovutettavissa oleva omaisuus, jolla on varallisuusarvoa. Lakiin sisältyy kuitenkin monia poikkeuksia ja vähennyksiä.

Verotueksi katsottavia merkittävämpiä poikkeuksia ovat muun muassa maatalojen ja muiden yritysten sukupolvenvaihdokseen liittyvä, varojen aliarvostamisen kautta myönnettävä huojennus, perintöverotuksessa alaikäiselle lapselle myönnettävä alaikäisyysvähennys ja perillisasemassa olevalle leskelle myönnettävä puoliso-vähennys, les-

ken keskinäisen hallintaoikeustestamentin nojalla saaman omaisuuden verovapaus ja lähiomaisen saaman vakuutuskorvauksen osittainen verovapaus.

Perintöverotus on nettoverotusta. Pesän varoista vähennetään pesän velat.

Perintö- ja lahjaverotus on progressiivista, ja veron määrä riippuu sukulaisuussuhteesta. Kevyemmin verotettavan ensimmäisen veroluokan asteikon mukaan verotetaan perinnönjättäjän tai lahjanantajan vanhempia, alenevaa polvea olevia sukulaisia ja puolisoa. Muita perinnön tai lahjan saajia verotetaan toisen veroluokan asteikon mukaisesti.

1.2 Veroasteikkojen viime vuosien muutokset

Perintö- ja lahjaverolain veroasteikkoja on lähivuosien aikana muutettu neljästi.

Vuoden 2008 alusta perintöveron pienin verotettava osuus korotettiin 3 400 eurosta

20 000 euroon ja asteikon portaita siirrettiin veroprosenttien säilyessä ennallaan sekä korotettiin alaikäisyys- ja puoliso vähennystä. Lahjaveroasteikko eriytettiin perintöveroasteikosta ja alarajaksi tuli 4 000 euroa asteikon säilyessä muutoin ennallaan. Entiseen tapaan II veroluokassa vero oli asteikon mukainen vero kaksinkertaisena. Samalla I veroluokka poistettiin. Muutos liittyi pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan perintöveroa kevennetään verotettavan perinnön alarajaa nostamalla sekä lesken ja alaikäisten lasten asemaa helpottamalla. Muutosten arvioitiin pienentävän verokertymää vuositasolla 165 miljoonalla eurolla.

Perintö- ja lahjaverotusta oli hallituksen ohjelman mukaisesti lisäksi tarkoitus muuttaa poistamalla perintö- ja lahjaverotus kokonaan yritysten sekä maa- ja metsätilojen sukupolvenvaihdoksilta, kohdistamalla huojennus kuitenkin vain aitoon tuotannolliseen toimintaan liittyvään omaisuuteen. Huojennuksen laajentamisesta kuitenkin luovuttiin ja sen sijasta perintöveroasteikkoa ja lahjaveroasteikkoa muutettiin vuoden 2009 alusta voimaan tulleella lailla alentamalla veroprosentteja kolmella prosenttiyksiköllä kaikissa asteikkojen portaissa. Muutos koski vain I veroluokkaan kuuluvia. Muutosten arvioitiin pienentävän verokertymää 60 miljoonalla eurolla.

Taloudellisen tilanteen heikkenemisen myötä perintö- ja lahjaveroasteikkoja on myöhemmin kiristetty kahteen otteeseen osana valtiontalouden tasapainottamiseen tähtäviä verotuloja lisääviä toimenpiteitä.

Vuoden 2012 alusta ensimmäisen veroluokan veroasteikkoihin lisättiin uusi neljäs portas 200 000 euroa ylittävän perintöosuuden tai lahjan osalta. Veroprosentiksi tuli 16, kun ennen muutosta voimassa olleissa asteikoissa korkeinta 13 prosentin verokantaa sovellettiin perintöosuuden 60 000 euroa ylittävään osaan ja lahjan 50 000 euroa ylittävään osaan. Muutos perustui pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan, jonka mukaisesti perintö- ja lahjaverotusta nostetaan valtiontalouden vahvistamiseksi ja tuloerojen kaventamiseksi. Muutosten arvioitiin lisäävän verotuloja 35 miljoonalla eurolla.

Osana valtiontalouden sopeutustoimia ja valtioneuvoston vuosia 2013—2016 koskevan kehyspäätöksen mukaisesti perintö- ja lahjaveroasteikkoihin lisättiin vuoden 2013 alusta perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla (705/2012) väliaikaisesti uusi ylin portas 1 000 000 euroa ylittävälle perintöosuuksille ja lahjoille. Veroprosentiksi tuli I veroluokassa 19 ja II veroluokassa 35. Väliaikaisesti korotettuja veroprosentteja sovelletaan, jos verovelvollisuus alkaa vuosina 2013—2015. Muutosten arvioitiin lisäävän verotuloja vuositasolla noin 20 miljoonalla eurolla.

Voimassa olevat veroasteikot ovat seuraavat:

Perintövero, I veroluokka

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta, %
20 000—40 000	100	7
40 000—60 000	1 500	10
60 000—200 000	3 500	13
200 000—1 000 000	21 700	16
1 000 000—	149 700	19

II veroluokka

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta, %
20 000—40 000	100	20
40 000—60 000	4 100	26
60 000—1 000 000	9 300	32
1 000 000—	310 100	35

Lahjavero, I veroluokka

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta, %
4 000—17 000	100	7
17 000—50 000	1 010	10
50 000—200 000	4 310	13
200 000—1 000 000	23 810	16
1 000 000-	151 810	19

II veroluokka

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta, %
4 000—17 000	100	20
17 000—50 000	2 700	26
50 000—1 000 000	11 280	32
1 000 000—	3 15 280	35

1.3 Verokertymä

Perintöveron ja lahjaveron yhteenlaskettu tuotto on viime vuosina kehittynyt seuraavasti:

vuosi/milj. euroa

2008	2009	2010	2011	2012	2013
651	440	387	395	509	646

Kertymä tietoja ei ole erikseen perintöveron ja lahjaveron osalta. Vuonna 2013 toimitettuja perintöverotuksia ja lahjaverotuksia kos-

kevien maksuunpanotietojen mukaan perintöveron osuus oli noin 80 prosenttia ja lahjaveron osuus 20 prosenttia. Perintöverosta I veroluokassa kertyi runsaat 62 prosenttia ja lahjaverosta 88 prosenttia. (Lähde: Verohallinto, 13.6.2014)

Kertymässä näkyvät viipeellä vuosien 2008 ja 2009 alusta voimaan tulleet perintöverotuksen kevennykset. Viipeeseen vaikuttaa muun ohessa perunkirjoituksen toimittamiselle säädetty kolmen kuukauden määräaika sekä maksuunpanon jälkeen verovelvollisilla oleva maksuaika.

Veroasteikkojen kiristys vuosien 2012 ja 2013 alusta on puolestaan ollut omiaan johtamaan siihen, että suunniteltuja lahjoituksia, esimerkiksi yritysten sukupolvenvaihdoksia, on aikaistettu kiristyvän veron välttämiseksi. Tällaiset toimenpiteet ajoittunevat pitkältä veroasteikon kiristämistä koskevan hallituksen lakiesityksen antamisajankohdan, alkusyksyn, ja vuoden lopun väliselle ajanjakson. Toimenpiteet lisäävät verokertymää lahjaveroilmoituksen antamiselle säädetyn kolmen kuukauden määräajan sekä verotuksen toimittamisen vaatiman ajan ja verovelvolliselle varattavan maksuajan johdosta vasta korotuksen voimaantulovuonna. Näiden dynaamisten vaikutusten johdosta veroasteikon korotus heijastuu verokertymään nopeammin kuin veroasteen alentamisen vaikutus.

Vuonna 2013 perintöveroa maksuunpantiin runsaasta 142 000 perinnönsaajasta noin 60 000:lle. Lahjaveroa maksuunpantiin vastaavasti runsaasta 35 000 lahjansaajasta noin 25 000:lle.

Perintöverotuksessa saajien lukumäärä ja maksuunpantu perintövero jakautuivat perintöosuusien suuruuden mukaan seuraavasti (I ja II veroluokat):

Perintöosuus, euroa	Saajien lkm* %	Maksuunpantu vero, %
20 000—50 000	55,8	8,8
50 000—100 000	26,7	20,8
100 000—200 000	12,1	25,7
200 000—300 000	2,9	12,5
300 000—400 000	1,0	6,6
400 000—500 000	0,5	4,0

500 000—600 000	0,3	2,8
600 000—700 000	0,2	2,3
700 000—800 000	0,1	1,1
800 000—900 000	0,1	1,1
900 000— 1 000 000	0,1	1,2
yli 1 000 000	0,3	12,8
	100	100

*Taulukosta puuttuvat paitsi saajat, joille veroa ei maksuunpantu, myös saajat, joiden perintöosuus oli vähemmän kuin 20 000 euroa, mutta joille veroa maksuunpantiin. Tähän ryhmään kuuluville maksuunpantu määrä oli yhteensä noin 10 000 euroa.

2 Ehdotetut muutokset

Valtioneuvosto on 3 päivänä huhtikuuta 2014 antamassaan vuosia 2015—2018 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa päättänyt osana verotuloja lisääviä sopeutus-toimia kiristää perintö- ja lahjaveroasteikkoja.

Päätöksen mukaisesti esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolain perintöveroasteikkoja koskevaa 14 §:ää ja lahjaveroasteikkoja koskevaa 19 a §:ää korottamalla asteikkojen kaikkia rajaveroprosentteja sekä I että II veroluokassa yhdellä prosenttiyksiköllä.

Sen lisäksi määräaikaiseksi säädetty yli 1 000 000 euron ylittäviin lahjoihin ja perintöosuuksiin sovellettava ylin porras, jossa rajaveroaste I veroluokassa on 19, säädettäisiin pysyväksi. Muutosten yhteisvaikutuksena ylimmän portaan rajaveroprosentiksi tulisi I veroluokassa 20 ja II veroluokassa 36. Tämän johdosta esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (705/2012) voimaantulosäännöstä.

3 Ehdotuksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset verotuloihin

Ehdotetut muutokset lisääisivät perintöveron ja lahjaveron kertymää vuositasolla arviolta

50 miljoonalla eurolla, mistä asteikkojen kaikkien rajaveroprosenttien yhden prosenttiyksikön korotuksen osuus olisi runsaat 40 miljoonaa euroa vuodesta 2015 lähtien. Ylimmän portaan rajaveroprosentin säätäminen pysyväksi lisäisi verotuloja vuositasolla vajaalla 10 miljoonalla eurolla vuodesta 2016 lähtien.

Arviot on laskettu käyttäen perusteena vuonna 2013 tehtyjä perintöverotusta ja lahjaverotusta koskevia verotuspäätöksiä ja ottaen huomioon sen, että vuoden 2013 verokertymän voidaan vuoden 2014 kertymätietojen perusteella arvioida olleen poikkeuksellisen korkean.

Merkittävä osa ylimmän portaan piiriin kuuluvista tapauksista on lahjoituksia, joiden ajoittaminen on lahjanantajan päätettävissä. Tämän vuoksi etenkin ylimmän portaan osalta kertymäärviöön liittyy epävarmuutta.

Veron kertymään liittyvien viipeiden vuoksi vuoteen 2015 kohdistuvasta 40 miljoonan euron lisäkertymästä kalenterivuoden aikana arvioidaan kertyvän noin 10 miljoonaa euroa. Vuodesta 2016 lähtien lisäkertymä olisi 50 miljoonaa euroa.

3.2 Vaikutuksista perinnön ja lahjan saajille

Yhden prosenttiyksikön määräinen rajaveroprosenttien korotus lisäisi enintään 1 000 000 euron määräisistä saannoista suoritettavan veron määrää suhteellisesti eniten I veroluokan 40 000 euron määräisestä perinnöstä, jolloin suoritettava vero nousisi 13,3 prosentilla eli 200 eurolla. Euromääräisesti vero nousisi eniten 1 000 000 euron määräisestä perinnöstä ja lahjasta, josta vero nousisi asteikosta riippuen 9 800—9 960 eurolla; nousu olisi suhteellisesti suurin, 6,5 prosenttia, perintöveron I veroluokassa.

Ehdotetuilla muutoksilla on mainittavampia vaikutuksia tapauksissa, joissa varojen arvo ylittää 1 000 000 euroa. Vuoden 2016 alusta lähtien, jolloin nyt voimassa olevien säännösten mukaisen väliaikaisesti korotetun veroprosentin soveltamisaika päättyisi, rajaveroaste olisi näissä tapauksissa 4 prosenttiyksikköä korkeampi kuin mitä se olisi ilman muutoksia. Suoritettavan veron määrä nousisi I veroluokassa 2 miljoonan euron

määräisestä perinnöstä noin 50 000 eurolla eli noin 16 prosentilla ja 10 miljoonan määräisestä perinnöstä ja noin 370 000 eurolla eli noin 23 prosentilla. Jos veroluokka on II, eumääräinen nousu olisi melkein yhtä suuri ja suhteellinen nousu noin 7,9 prosenttia ja 11,6 prosenttia. Lahjaverotuksessa muutoksen vaikutukset olisivat samat vähäisin eroin.

Vuonna 2013 perintöosuuksia, joiden käypä arvo ylitti 1 000 000 euroa, oli noin 180 ja lahjoja noin 130. Niistä maksuunpantiin perintöveroa 74 miljoonaa euroa ja lahjaveroa 33 miljoonaa euroa. Tapauksista verovapaiden tahojen saamia tai muutoin verovapaita oli 20 ja yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen mukaisen aliarvostuksen jälkeen veroasteikkojen 1 000 000 euron rajan alle jääneitä noin 60.

3.3 Vaikutukset yritysten sukupolvenvaihdosten verokustannukseen

Yli 1 000 000 euron määräisistä perinnoista ja lahjoista melko suureen osaan liittyy myös yrityksen sukupolvenvaihdostilanne. Perintö- ja lahjaverotuksessa näistä tapauksista kertyy tietoja silloin, kun luovutukseen sovelletaan perintö- ja lahjaverolain 55—57 §:n mukaisia huojennussäännöksiä. Käytettävissä ei sen sijaan ole tietoja tapauksista, joissa maatala- tai yritysvarallisuutta siirtyy perintönä tai lahjoittamalla ja joissa huojennussäännöksiä ei sovelleta.

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole vaikutusta sellaisiin sukupolvenvaihdosluovutuksiin, joihin sovelletaan niin sanottuja lahjanluonteisina kauppoja koskevaa perintö- ja lahjaverolain 55 §:n 5 momentin mukaista huojennusta. Lainkohdan mukaan, jos maatalan tai muun yrityksen luovutus on osittain vastikkeellinen ja vastike on enemmän kuin 50 prosenttia käyvästä arvosta, maatalaan tai muuhun yritykseen kohdistuva vero jätetään kokonaan maksuunpanematta. Vuonna 2013 tällaisia tapauksia oli vajaat 600.

Perintö- ja lahjaverolain 55 §:n mukaan osa perintö- ja lahjaverosta voidaan jättää maksuun panematta, jos veronalaiseen perintöön tai lahjaan sisältyy maatala, muu yritys tai osa niistä. Maatalan tai muun yrityksen osalla tarkoitetaan 57 §:n mukaan myös vähintään yhtä kymmenesosaa maatalan tai yrityksen

omistamiseen oikeuttavista osakkeista tai osuuksista. Huojennuksen soveltaminen edellyttää verovelvollisen ennen verotuksen toimittamista tekemää pyyntöä. Edellytyksenä huojennukselle on, että verovelvollinen jatkaa perintönä tai lahjana saaduilla varoilla maatalouden tai maa- ja metsätalouden harjoittamista tai muuta yritystoimintaa perintönä tai lahjana saadulla maatilalla tai muussa yrityksessä.

Huojennus myönnetään käytännössä arvostamalla perintöosuuteen tai lahjaan sisältyvät maatalan tai muun yrityksen varat 40 prosenttiin varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain mukaisesta arvosta.

Vuonna 2013 huojennusta sovellettiin noin 2 100 perinnön ja lahjan saajan verotuksessa. Tapauksia, joissa samalla luovutettiin myös muuta kuin sukupolvenvaihdoshuojennuksen kohteena olevaa maatala- tai yritysvarallisuutta, oli runsaat 200 ja näiden tapausten osuus veronhuojennuksen yhteismäärästä, noin 84 miljoonasta eurosta, oli noin 10 prosenttia. Jäljempänä esitetyt tiedot koskevat niitä 1 900 tapausta, joissa oli luovutettu pelkästään sukupolvenvaihdoshuojennuksen kohteena olevaa maatala- tai yritysvarallisuutta. Vuosittaiset vaihtelut ovat suuria, vuonna 2012 huojennuksen yhteismäärä oli lähes kaksinkertainen vuoteen 2013 verrattuna.

Mainituista 1 900 tapauksesta valtaosa, 98 prosenttia, koski lahjoituksia, näistä vajaat 1 100 oli maataloja ja vajaat 800 muita yrityksiä. Huojennuksen piiriin kuuluvan maatala- ja yritysvarallisuuden yhteenlaskettu käypä arvo oli runsaat 800 miljoonaa euroa, veronhuojennuksen yhteismäärä 75 miljoonaa euroa ja huojennuksen jälkeen maksettavaksi jäänyt määrä noin 25 miljoonaa euroa.

Luovutetun maatalavarallisuuden käypä arvo oli keskimäärin 270 000 euroa, huojennuksen jälkeen maksettavaksi jäävän veron määrä vajaat 2 800 euroa ja efektiivinen saajakohtainen veroprosentti (maksettavan veron suhde varojen käypään arvoon) keskimäärin 1,1 (aritmeettinen keskiarvo).

Luovutetun muun yritysvarallisuuden käypä arvo oli keskimäärin runsaat 640 000 euroa, maksettavan veron määrä vajaat 28 000 euroa ja efektiivinen saajakohtainen

veroprosentti keskimäärin 2,8 prosenttia (aritmeettinen keskiarvo).

Vuonna 2013 tapauksia, joissa perintöosuuden tai lahjan käypä arvo ylitti 1 000 000 euroa, oli noin 90. Huojennuksen soveltamisen jälkeen raja ylittyi noin 30 tapauksessa, joista 23 koski pelkästään maatalai- tai yritysvarallisuutta.

Mainitut 23 tapausta olivat kaikki I veroluokkaan kuuluvia lahjoja ja koskivat muuta yritystä kuin maatilaa. Lahjat koskivat kaikkiaan 15:ttä eri yritystä. Varojen käypä arvo oli vähintään 3,3 miljoonaa euroa ja yhteenlaskettu arvo vajaat 300 miljoonaa euroa. Veronhuojennuksen määrä tässä ryhmässä oli 25 miljoonaa euroa ja maksettavaksi jäävä määrä runsaat 15 miljoonaa euroa. Efektiivinen veroprosentti vaihteli 2,7 prosentista 6,6 prosenttiin.

Vuoden 2013 aineistossa maatalai- ja yritysvarallisuuden verotettava, aliarvostuksen jälkeinen määrä jäi alle 200 000 euron yli 93 prosentissa tapauksista. Verotuksen kiristyminen 2012 alusta 200 000 euroa ylittävien ja 2013 alusta 1 000 000 euroa ylittävien perintöjen ja lahjojen osalta on siten koskenut verrattain pientä yritysjoukkoa.

Vaikka maksuunpanohuojennuksen tuoma etu jo sellaisenaan on hyvin mittava, sukupolvenvaihdoksen toteuttamiseen liittyvä verokustannus voi siitä huolimatta aiheuttaa toiminnan jatkajalle myös yrityksen toimintaan haitallisesti heijastuvia likviditeettiongelmiä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen sukupolvenvaihdoksia koskevan tutkimuksen (Sukupolvenvaihdoksen vaikutus perheyritysten toimintaan, VATT tutkimukset 174, lokakuu 2013) mukaan perintö- ja lahjavero vaikutti sukupolvenvaihdoksen ajoittamiseen tai toteuttamistapaan lähes 60 prosentissa sukupolvenvaihdoksen läpikäyneistä tutkimuksen kohdeyrityksistä. Edellä selostettua huojennussäännöstä yrityksistä hyödynsi vajaa puolet.

Tutkimuksen havaintojen mukaan sukupolvenvaihdoksen tehneiden, tutkimuksen kohderyhmään kuuluneiden yritysten investoinnit olivat pienentyneet jopa lähes kolmanneksella verrattuna yrityksiin, jotka eivät olleet tehneet sukupolvenvaihdosta. Tutkimuksen mukaan ”tarkastelut tarjoavat myös tukea yritysten tulosten ja henkilöstömäärien

pienemisestä sukupolvenvaihdoksen tehneissä yrityksissä verrattuna muihin yrityksiin.”

Tutkimuksessa todettiin, että sukupolvenvaihdokseen sisältyy perintöveroseuraamusten lisäksi monia muitakin piirteitä, joilla voi olla vaikutusta yrityksen kehitykseen. Sukupolvenvaihdos aiheuttaa yritykselle suuren kokonaisvaltaisen muutoksen, vaatii aikaa ja rahaa ja voi lisäksi aiheuttaa sisäisiä konflikteja ja muita ongelmia pitkälle ajanjaksolle. Tutkimuksessa pääteltiin, että vaikuttaa ilmeiseltä, että sukupolvenvaihdoksella on merkitystä, mutta tutkimuksen perusteella ei voitu sanoa, mikä on veronmaksun suhteellinen merkitys kasvuseuraamuksille.

VATT:n tutkimuksesta poiketen Pellervon Taloudellinen Tutkimuslaitos on kesäkuussa 2014 julkaistussa raportissaan tehnyt sen johdopäätöksen, että VATT:n tutkimuksessa havaittu työntekijöiden määrän pieneneminen sukupolvenvaihdoksen jälkeen johtuisi yksinomaan perintö- ja lahjaverotuksen vaikutuksesta. Laskelmassa oli tosin ”varovaisuussyistä” oletettu, että sukupolvenvaihdoksen jälkeen työllisten määrä alenisi VATT:n tutkimuksessa todetun 23 prosentin sijasta 15 prosentilla. (Voisiko Suomi seurata Ruotsin ja Norjan esimerkkiä? Näkökohtia perintö- ja lahjaverosta sekä luovutusvoittoverosta, PTT raportteja 246, Helsinki 2014)

VATT:n tutkimuksen kohderyhmässä osinkoa jaettiin sukupolvenvaihdoksen jälkeen viidenneksen enemmän kuin yrityksissä, joissa ei ollut tapahtunut sukupolvenvaihdosta. Yrityksistä neljännes jakoi lisäosinkoa sukupolvenvaihdoksen toteuttamista varten sukupolvenvaihdoksen jälkeen. Tutkimuksesta ei ilmene se, missä määrin näin tapahtui verokustannuksen johdosta ja missä määrin esimerkiksi kauppahinnan rahoittamiseksi tilanteissa, joissa luovutus toteutettiin kauppana. Viimeksi mainittujen osuus aineistosta oli noin viidennes.

Verokustannuksesta aiheutuvia likviditeettivaikeuksia helpottaa veronhuojennussäännöksiin liittyvä maksuaikahuojennusta koskeva lain 56 §. Sen mukaan verovelvollisella on oikeus pyynnöstä saada maksettavaksi jäävän veron maksuaikaa pidennettäväksi ja kannettavaksi yhtä suurina

vuotuisina erinä enintään viiden vuoden aikana. Maksuaika on koroton.

Maksuaikahuojennuksen hyödyntämisen ja saadun maatala- ja yritysvarallisuuden arvon välillä on ymmärrettävästi selvä yhteys. Alla

olevasta taulukosta ilmenee, miten suureen osaan sukupolvenvaihdoshuojennuksen soveltamisen jälkeen maksuunpannuista veroista sovellettiin maksuaikahuojennusta vuonna 2013.

Perintöön tai lahjaan sisältyvän yritys- tai maatilavarallisuuden käypä arvo	Maksuaikahuojennuksen piiriin kuuluvan veron osuus maksuunpantujen verojen yhteismäärästä
50 000—100 000	24,0 %
100 000—500 000	72,1 %
500 000—1 000 000	90,5 %
yli 1 000 000	98,6 %

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Esitysluonnoksesta ovat antaneet lausuntonsa työ- ja elinkeinoministeriö, Verohallinto, AKAVA ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos, Keskuskauppakamari, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Palkansaajien tutkimuslaitos, Perheyritysten liitto ry, Pellervon taloustutkimus PTT ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Yrittäjät ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT ja Veronmaksajain Keskusliitto ry.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2015 alusta.

Perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamista koskevan lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaisesti lakia sovellettaisiin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on syntynyt lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Voimaantulosäännöksen 3 ja 4 momentteihin otettaisiin tarpeelliset säännökset niin sa-

nottujen kumulointisäännösten soveltamisesta silloin, kun ennen lain voimaantuloa annettu lahja on otettava huomioon lain voimaantulon jälkeen saadun perinnön tai lahjan johdosta toimitettavassa perintöverotuksessa tai lahjaverotuksessa. Muutosten johdosta tarkistettaisiin myös lain 705/2012 voimaantulosäännöksen sisältyviä kumulointisäännöksiä.

Perintö- ja lahjaverolain 16 §:n mukaan perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin on lisättävä lahja, joka perintökaaren mukaan on otettava huomioon perinnönjaossa, sekä muu lahja, jonka perillinen tai testamentinsaaja on saanut perinnönjättäjältä 3 viimeisen vuoden kuluessa ennen tämän kuolemaa ja joka ei ole lahjaverosta vapaa.

Tälle yhteenlasketulle määrälle lasketaan perintöveroasteikon mukainen vero, ja aiemmin maksettu lahjavero vähennetään perintöverosta. Perintöveron määrän ylittävää lahjaveroa ei 16 §:n 2 momentin viimeisen virkkeen mukaan kuitenkaan palauteta.

Tilanteessa, jossa veroasteikot ovat lahjan antamisajankohdan ja perinnönjättäjän kuoleman välisenä aikana muuttuneet, kumulointisäännöksen soveltaminen johtaa erilaiseen lopputulokseen kuin siinä tapauksessa, että asteikot eivät olisi muuttuneet. Veroasteikko- ja kiristettäessä aiheutuu verotuksellista haittaa, jopa siinä määrin että kumuloinnin seurauksena verovelvolliselle lisää määrättävä perintövero voi ylittää saadun perinnön määrän.

Kohtuuttomien veroseuraamusten estämiseksi ehdotetaan voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädettäväksi, että kumulointitilanteessa lain voimaantulon jälkeen saadun perinnön verotuksessa aikaisemmin saadun lahjan perusteella vähennettävä määrä laskettaisiin uusien lahjaveroasteikkojen mukaan.

Siirtymäsäännös on vastaavasti tarpeen lahjojen kumulointitilanteita varten. Jos lahjansaaja on kolmen vuoden kuluessa ennen verovelvollisuuden alkamista saanut samalta antajalta yhden tai useampia verotettavia lahjoja, nekin on lain 20 §:n 2 momentin mukaan veroa määrättäessä otettava lukuun. Verosta on kuitenkin vähennettävä se lahjavero, joka aikaisemmista lahjoista oli jo suoritettu.

Myös näissä tilanteissa aiemmin saatujen lahjojen kumulointi lain voimaantulon jälkeen saatuihin lahjoihin voi vastaavasti johdattaa tilanteeseen, jossa uuden lahjan saannista kumuloinnin seurauksena aiheutuu lahjan arvon ylittävä veroseuraamus. Voimaantulosäännöksen ehdotetun 4 momentin mukaan myös näissä tilanteissa aiemmin saadun lahjan perusteella vähennettävä vero laskettaisiin uuden lahjaveroasteikon mukaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 14 ja 19 a §,
 sellaisina kuin ne ovat laissa 705/2012, seuraavasti:

14 §			19 a §		
Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:			Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:		
Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta	Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	8	4 000—17 000	100	8
40 000—60 000	1 700	11	17 000—50 000	1 140	11
60 000—200 000	3 900	14	50 000—200 000	4 770	14
200 000—1 000 000	23 500	17	200 000—1 000 000	25 770	17
1 000 000—	159 500	20	1 000 000—	161 770	20

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:			Lahjaveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:		
Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta	Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	21	4 000—17 000	100	21
40 000—60 000	4 300	27	17 000—50 000	2 830	27
60 000—1000 000	9 300	33	50 000—1 000 000	11 740	33
1 000 000—	319 900	36	1 000 000—	325 240	36

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain voimaantulo-päivänä tai sen jälkeen.

Jos perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin lisätään ennen lain voimaantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja, perintöverosta vähennettävä lahjavero lasketaan tämän lain 19 a §:n 1 momentin ve-

roasteikon mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero.

Jos lain voimaantulon jälkeen saadusta lahjasta lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon samalta antajalta vuosina 2012—2014 saatu lahja, lahjojen yhteismäärästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan.

2.

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (705/2012) voimaantulosäännös seuraavasti:

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain voimaantulo-päivänä tai sen jälkeen.

Jos vuosien 2013—2014 aikana kuolleen henkilön jälkeen perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin lisätään ennen lain voimaantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja, perintöverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n veroasteikkojen mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero.

Jos vuosien 2013—2014 aikana saadusta lahjasta lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon samalta antajalta vuosien 2010—2012 aikana saatu lahja, lahjojen yhteismäärästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n veroasteikkojen mukaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Valtiovarainministeri *Antti Rinne*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

perintö- ja lahjaverolain 14 ja 19 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 14 ja 19 a §,
sellaisina kuin ne ovat laissa 705/2012, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §
Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	7
40 000—60 000	1 500	10
60 000—200 000	3 500	13
200 000—1 000 000	21 700	16
1 000 000—	149 700	19

14 §
Perintöveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	8
40 000—60 000	1 700	11
60 000—200 000	3 900	14
200 000—1 000 000	23 500	17
1 000 000—	159 500	20

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	20
40 000—60 000	4 100	26
60 000—1 000 000	9 300	32
1 000 000—	310 100	35

Perintöveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
20 000—40 000	100	21
40 000—60 000	4 300	27
60 000—1000 000	9 300	33
1 000 000—	319 900	36

19 a §
Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000—17 000	100	7
17 000—50 000	1 010	10
50 000—200 000	4 310	13

19 a §
Lahjaveroa maksetaan I veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000—17 000	100	8
17 000—50 000	1 140	11
50 000—200 000	4 770	14

200 000—1 000 000	23 810	16	200 000—1 000 000	25 770	17
1 000 000—	151 810	19	1 000 000—	161 770	20

Lahjaveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000—17 000	100	20
17 000—50 000	2 700	26
50 000—1 000 000	11 280	32
1 000 000—	315 280	35

Lahjaveroa maksetaan II veroluokassa seuraavan asteikon mukaan:

Verotettavan osuuden arvo euroina	Veron vakioerä osuuden alarajan kohdalla euroina	Veroprosentti ylimenevästä osasta
4 000—17 000	100	21
17 000—50 000	2 830	27
50 000—1 000 000	11 740	33
1 000 000—	325 240	36

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Jos perintöverotusta toimitettaessa pesän varoihin lisätään ennen lain voimaantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja, perintöverosta vähennettävä lahjavero lasketaan tämän lain 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero.

Jos lain voimaantulon jälkeen saadusta lahjasta lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon samalta antajalta vuosina 2012—2014 saatu lahja, lahjojen yhteismäärästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n 1 momentin veroasteikon mukaan.

2.

Laki**perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (705/2012) voimaantulosäännös seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013. *Lain 14 ja 19 a § ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2015.*

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain voimaantulo-päivänä tai sen jälkeen.

Jos vuosien 2013—2015 aikana kuolleen henkilön jälkeen perintöverotusta toimitetta-essa pesän varoihin lisätään ennen lain voi-maantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tar-koitettu lahja, perintöverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n veroas-teikkojen mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero.

Jos vuosien 2013—2015 aikana saadusta lahjasta lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon samalta antajalta vuosien 2010—2012 aikana saatu lahja, lahjojen yhteismää-rästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n veroas-teikkojen mukaan.

Jos 1 päivänä tammikuuta 2016 tai sen jäl-keen kuolleen henkilön jälkeen perintövero-tusta toimitettaessa pesän varoihin lisätään vuosien 2013—2015 aikana annettu 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu lahja, perintöverosta vähennettävä määrä lasketaan noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita veroasteikkoja.

Jos 1 päivänä tammikuuta 2016 tai sen jäl-keen saadusta lahjasta lahjaveroa määrättä-essä on otettava huomioon samalta antajalta vuosien 2013—2015 aikana saatu lahja, lah-jojen yhteismäärästä määrättävästä lahjave-rosta vähennettävä määrä lasketaan noudat-taen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita veroasteikkoja.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2013.

Lakia sovelletaan niihin tapauksiin, joissa verovelvollisuus on alkanut lain voimaantu-lopäivänä tai sen jälkeen.

Jos vuosien 2013—2014 aikana kuolleen henkilön jälkeen perintöverotusta toimitetta-essa pesän varoihin lisätään ennen lain voi-maantuloa annettu 16 §:n 1 momentissa tar-koitettu lahja, perintöverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n veroas-teikkojen mukaan, jos se on suurempi kuin aikaisemmin maksettu lahjavero.

Jos vuosien 2013—2014 aikana saadusta lahjasta lahjaveroa määrättäessä on otettava huomioon samalta antajalta vuosien 2010—2012 aikana saatu lahja, lahjojen yhteismää-rästä määrättävästä lahjaverosta vähennettävä määrä lasketaan tämän lain 19 a §:n veroas-teikkojen mukaan.

(5 mom. kumotaan)

(6 mom. kumotaan)

14
Voimassa oleva laki

HE 123/2014 vp
Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta
20 .